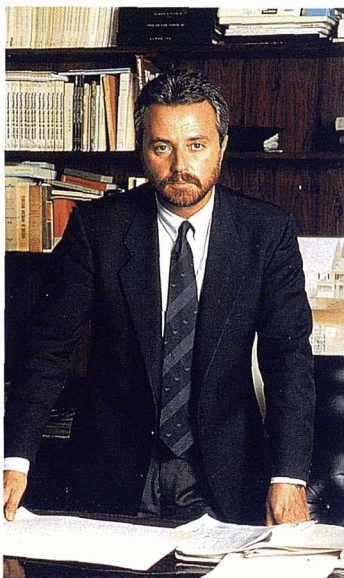

"Plantejaments de consens i d'esforç mancomunat" del sector de la construcció, en la inauguració de CONSTRUMAT-89

Cal un "acord marc per a l'urbanisme, l'habitatge i les infraestructures"

El propassat dia 13 d'abril tingué lloc l'acte inaugural de CONSTRUMAT-89 al Palau de Congressos i Exposicions de la Fira de Barcelona. Amb motiu d'aquest acte va intervenir, sota la presidència del Molt Hble. President de la Generalitat de Catalunya i entre unes altres personalitats, el Sr. Josep Blanchart, president del Saló.

Atesa la importància del seu parlament i l'acurada anàlisi que hi féu de l'actual situació del sector de la construcció, la revista ESPAIS s'honora a publicar en aquest número el text íntegre de l'esmentada intervenció.

La potència d'una fira o d'un saló és el reflex de la potència del sector industrial que té al darrere, i el seu futur va lligat, lògicament, al futur del sector que representa.

El president de la Fira de Barcelona, Sr. Enric Reyna, ha fet una anàlisi dels paràmetres que dimensionen aquesta fira que avui inaugurem i ha situat Construmat 89 en un alt nivell, fruit de la potència i del dinamisme de què gaudeix el sector de la construcció en aquests moments.

Recordo que, ara fa dos anys, quan, en aquest mateix escenari, inauguràvem el que ja va ser un gran saló, Construmat 87, ja començàvem a creure que la recu-

peració del sector era un fet. El 1985 s'havia aconseguit frenar la tendència a la baixa de l'índex de producció interna total de la construcció; el 1986 l'índex se situava en el 5%; l'any 1987 semblava que s'havia iniciat amb nivells de producció de creixement sostingut, cosa que va permetre de tancar l'exercici amb una taxa de creixement del 7%.

Ja que Construmat, a més d'una llotja de contractació és un punt de trobada de tot el sector de la construcció a l'Estat espanyol i un fòrum de discussió dels problemes i de les inquietuds del sector, permeteu-me que en l'acte d'inauguració de Construmat 89 analitzem què ha ocorregut en el sector en el seu passat immediat, com es va desenvolupant el sector en aquest exercici i quin sembla que és, o quin creiem que haurà de ser, el seu futur.

L'any 1988 ha estat un any amb resultats excel·lents: un 10% de creixement net, l'augment de l'ocupació de 115.400 persones, 232.000 habitatges acabats (14,6% superior a 1987) i la licitació oficial ha assolit els 990.000 milions, és a dir, un 29,5% superior a l'any anterior.

Després de 10 llargs anys de crisi, 1988 ha estat el tercer any consecutiu amb índex de creixement positiu i la participació del sector al creixement del nostre PIB (5%) és d'un 19%.

Però, el sector de la construcció destaca no solament per la

seva aportació al creixement general de l'economia sinó també com un sector molt dinàmic en la creació de llocs de treball, i ha estat el causant directe de la creació del 24% de l'ocupació total de l'economia espanyola d'aquests últims anys.

A nivell subsectorial tenim un 15% de creixement en obra civil i solament el 6,5% de creixement en l'edificació. Aquesta divergència previsiblement s'accentuarà l'any actual.

Els augments més grossos s'han aconseguit en l'edificació no residencial privada (edificacions turístiques, industrials, etc.) mentre que l'habitatge nou i la rehabilitació han crescut per sota del 5%.

L'única excepció a aquesta tendència general és Catalunya on, malgrat que hi ha grans projectes infraestructurals, el motor impulsor del creixement ha estat l'habitatge i l'edificació en general (14% d'edificació per un 10% en obra civil).

Naturalment, els elevats índexs de creixement han fet pressió a l'alça en els costos d'execució, especialment en la mà d'obra i en els productes siderúrgics, i aquestes tensions han estat més notables a les comunitats amb índexs de creixement més elevats; concretament, a Catalunya, la Cambra de Contractistes d'Obres Públiques ha estimat un increment del 15% l'any 1988.

En el subsector de l'habitatge la forta estrebada de la demanda, sobretot a les grans ciutats i a les seves zones d'influència, com ara Madrid, Barcelona, Sant Sebastià, etc., amb gran escassetat de sòl, ha fet que es produís una gran puja en el preu dels sòls, fent que els grans beneficiaris d'aquesta situació fossin els propietaris del sòl que han vist com, en un temps curt, se'ls en duplicava el valor.

Aquestes tensions inflacionistes i les expectatives de futurs augments de valor de les propietats immobiliàries han generat tot un trasbals de compres i vendes a càrrec de grups d'inversió, fins i tot de capitals estrangers, que han proporcionat plus-vàlues milionàries, notòriament airejades per la premsa i que, totalment al marge del sector de la construcció, han generat una confusió i una tensió encara més grosses en el preu dels solars.

Quant a la resta dels països de la CEE, el sector de la construcció actualment experimenta també un comportament molt positiu. La taxa de creixement mitjà durant 1988 ha estat del 6%; el subsector de l'edificació ha estat el més dinàmic.

Quin sembla que serà el futur immediat del sector?

Les previsions globals per a aquest any es mantenen en la línia positiva de 1988. De bell nou sembla que l'obra civil serà el motor de creixement del sector i l'edificació residencial serà el component menys dinàmic.

Aquestes previsions es recolzen bàsicament en la continuïtat dels grans programes d'infraestructura, si no és que el gir social que pot imprimir el govern a la despesa pública o el imperatiu macro-econòmic, com ara l'eventual ins-tauració de mesures antiinflacionistes, no afecten negativament aquests programes d'inversió.

Això no obstant, dintre d'aquest panorama positiu hi ha dos colls d'ampolla preocupants: la manca de mà d'obra especialitzada i la manca de sòl urbanitzat.

La llarga crisi que va travessar el sector va provocar la desaparició de moltes empreses i l'expulsió de molts treballadors del sector, cosa que a més va fer desaparèixer els incentius per a la incorporació de les noves generacions.

Tot plegat ha fet que ens trobem amb una força laboral d'edat mitjana-alta, amb la necessitat d'ampliar-li la formació perquè en aquest moments la tecnificació creixent a tots els sectors requereix una qualificació professional més gran.

Això ens explica que malgrat que a les oficines d'ocupació hi hagi més de 500.000 aturats registrats, és a dir, un 22% de la força laboral del sector, majoritàriament peons, les empreses constructores s'enfronten a grans dèficits d'especialistes, cosa que provoca tensions de costos i retards en l'acabament de les obres.

Per afrontar aquest problema, en aquests moments està a punt de culminar un projecte molt ambiciós de formació ocupacional preparat per les organitzacions empresarials de la construcció de Catalunya, i em consta que hi ha en preparació iniciatives semblants en algunes regions més de l'Estat espanyol, cosa que demostra el grau de sensibilització de les empreses davant del problema plantejat.

El segon coll d'ampolla és la manca de sòl urbanitzat. La recuperació de l'activitat de l'edificació va agafar d'improvís la majoria dels ajuntaments que havien revisat el planejament urbanístic dels seus municipis amb criteris restrictius i que, a més, s'havien oblidat del planejament parcial subsegüent.

J. G. BAUSA

El problema de l'increment de preu del sòl a les grans ciutats i la seva zona d'influència, juntament amb l'increment dels costos d'execució, tal com comentàvem anteriorment, ha fet que el preu dels habitatges s'hagi duplicat en aquests dos últims anys, cosa que fa que solament les famílies amb rendes mitjanes-altes puguin accedir a un nou habitatge en aquestes zones.

Al mateix temps, aquest increment en el preu del sòl ha compromès de debò el futur dels habitatges de protecció oficial, sobretot a les zones de gran tensió que abans comentàvem.

L'any 1986, del total dels habitatges construïts a Espanya, un 60% va ser de protecció oficial; el 1988 van baixar al 40% i la tendència per a aquest any 1989 és a la baixa.

Aquesta situació, a les grans urbs, que per una altra banda són les que representen una demanda més gran, fa que amb els plantejaments actuals s'allunyi definitivament la possibilitat d'aconseguir una oferta mínima d'habitatges protegits per a les famílies menys afavorides, cosa que és molt greu.

Fins aquí he intentat actualitzar esquemàticament la situació en què ens trobem. Ara, si m'ho permeteu, voldria proposar-vos unes reflexions sobre el futur del nostre sector, amb una visió més a llarg termini.

La construcció té una potencialitat considerable per a la política de creixement econòmic. Pensem en la importància de les infraestructures per a augmentar la capacitat de competir de les empreses per la via de la reducció de costos, i com a instrument de redistribució de la renda per la via de la construcció d'equipaments socials, educatius, sanitaris, etc., o l'efecte multiplicador que genera la inversió feta en el sector, ja tants cops comentada.

Per tot plegat, la construcció requereix que sigui contemplada sota un prisma propi, tot conjugant els seus objectius amb els

de la política econòmica general, però sense subordinar-la-hi i sobretot deixant de fer servir la construcció com un instrument de política conjuntural.

En plena crisi, s'intenta reactivar la construcció d'habitatges amb mesures de suport que després es retallen o desapareixen. Els problemes del dèficit públic fan ajornar les decisions en el terreny de les infraestructures i al primer símptoma de recuperació econòmica hom intenta recuperar el terreny perdut, accentuant les tensions que produeixen els profunds alts i baixos del nivell d'activitat constructora.

Jo vull reclamar una política de definició de prioritats, clara i estable a llarg termini, per aconseguir una més gran independència del sector respecte de les variacions conjunturals.

La construcció no demana privilegis. Tan sols vol que es posi en relleu la seva importància per al creixement econòmic i la qualitat de vida dels ciutadans, reclamant que se li reconegui la seva significació i influència, la seva substantivitat.

L'autoritat econòmica, de la mateixa manera que, quan en fou l'hora, hi va haver una "política de reconversió industrial", hauria d'estudiar una política industrial de la construcció, el marc de definició de la qual haurà de plantejar-se mitjançant la recerca del consens de tots els agents implicats, per tal d'aconseguir materialitzar un ampli "acord marc per a l'urbanisme, l'habitatge i les infraestructures".

Aquest acord marc requerirà una multiplicitat d'instruments, accions i compromisos per a portar-lo a terme; però, la coherència de tots aquests quedaria garantida pel consens en els objectius a aconseguir, cosa que facilitaria, al seu torn, la coherència amb la política econòmica general.

Tenim a la memòria massa exemples de canvis de rumb de la nau de l'urbanisme, l'habitatge i les infraestructures que han afectat i afecten de debò un sector

que necessita i reclama una estabilitat més gran, perquè treballem amb objectius a llarg termini.

En el terreny de l'urbanisme, hi ha una gran preocupació, tant per part de l'administració com dels empresaris, pel preu del sòl a les grans ciutats i la seva repercussió en el cost dels habitatges, com ja hem comentat.

Avui es parla d'una nova Llei del Sòl que s'anuncia com la panacea que ha de resoldre un problema tan sagnant. Bé, tant de bo sigui així! Jo no ho veig tan senzill. En tot cas, ¿n'és conegut i n'ha estat estudiat el contingut per tots els agents implicats? ¿no seria desitjable un consens entre les diferents administracions que l'hauran d'aplicar, tenint en compte les competències traspassades? ¿han estat tinguts en compte els ajuntaments, que són els gestors de la política urbanística i els veritables artífexs del seu possible èxit o fracàs?

Si, com em temo, en molts casos la resposta és no, ¿no creieu que caldria reflexionar sobre aquest acord marc que estàvem proposant?

En política d'habitatge, ¿no creieu necessari un consens entre administracions que eviti d'haver de substantiar la política d'habitatge per resolució del Tribunal Constitucional?. Necessitem unir esforços entre tots els implicats per a caminar dia a dia i aconseguir que assegurar un habitatge digne no sigui una simple declaració sobre el paper.

Quant a la **política financiera**, la política d'habitatge es defineix bàsicament a través de la política fiscal i la financero-monetària. Des del costat financer, l'actual política d'habitatge és vàlida per als pròxims anys?

El Pla Triennal, reconvertit posteriorment en els plans quadriennals que tan bons fruits van donar, era bàsicament un acord entre govern, bancs i caixes sobre quants milions havien de dedicar a finançar uns determinats habitatges amb un preu de venda controlat.

Però, ¿aquesta política continua sent vàlida per al futur? ¿No hi hauria d'haver un mercat financer a llarg termini que donés estabilitat i condicions avantatjoses als futurs adquirents, gràcies a l'estabilitat dels fluxos i a la reconversió de capitals a curt termini en capitals a llarg termini? ¿Quin paper hi ha de fer la banc oficial? ¿Què passarà quan s'eliminïn les fronteres del terreny financer a l'àmbit comunitari?

El sistema de comptes d'estalvi-habitatge, segons el meu parer, ha estat mal copiat del sistema francès. A França, on s'ha implantat i desplegat aquest sistema, la seva coherència amb un objectiu a llarg termini fa que la seva peça clau sigui que no tothom qui comença un pla o obre un compte estalvi-habitatge hagi de sol·licitar, a l'acabament, un préstec. D'aquesta manera, s'assegura que els fons dipositats a curt i mitjà termini puguin servir per a finançar operacions a llarg termini. Per això, el govern estimula (mitjançant subvencions i desgravacions fiscals) tant els que al final demanen un préstec com els que no.

A l'Estat espanyol hi ha l'obligació de sol·licitar el préstec si no es vol perdre la desgravació fiscal. Per què? Vostès en poden trobar la resposta.

Pel que fa a la **política d'infraestructures**, crec que tothom està d'acord en el retard que el nostre país porta en aquest terreny. L'esforç que s'hi ha de fer, si no volem arribar al 1993 en inferioritat de condicions, és molt gros.

Davant aquest fet ens trobem amb un sector públic que, encara que ha alleugerit la pressió del dèficit, s'ha d'enfrontar amb la clàssica dicotomia de necessitat i recursos.

Crec que és necessari que es faci el plantejament de com cal resoldre els dèficits i deixar-se estar de les dialèctiques sobre autopistes i autovies, peatge o no peatge, govern central amb recursos i autonomies endeutades. Deixem estar si són llebrers o conillers; el cas és, ben segur, que aquest país necessita més carreteres i més

bones, més ferrocarrils i millors, més telecomunicacions i més bones, un servei postal eficient, una depuració d'aigües residuals que eviti la contaminació dels rius i del mar, un abastament d'aigua suficient; en definitiva, més infraestructures.

Qui s'ha de responsabilitzar del pagament de totes aquestes inversions és una qüestió que m'és difícil d'entendre perquè, en definitiva, les paguem tots els espanyols amb els nostres impostos, i allà on l'esforç fiscal de tothom no hi arriba i la iniciativa privada pot colaborar-hi, és lògic que l'usuari o beneficiari directe d'una determinada inversió hi contribueixi, per la via del peatge, del cànon o amb qualsevol altre mètode de tarifació del bé públic.

¿Algú es pot escandalitzar del fet que el més gran projecte d'infraestructura europea avui en marxa, el túnel sota el canal de la Mànega, sigui finançat pel capital privat i, un cop en funcionament, els seus usuaris hagin d'abonar-ne un preu? Els beneficis que obtindran aquest usuaris utilitzant o no el túnel són els que decidiran sobre l'encert de la inversió.

Ningú no discuteix que sense la voluntat política dels governs de la senyora Thatcher i del senyor Mitterrand hagués estat molt difícil afrontar-ho, però sense el concurs del capital privat, que corre un risc, l'Eurotúnel avui no hauria passat de ser un projecte imaginatiu.

El to cordialment crític d'alguns passatges de les meves paraules no s'ha de prendre com una presa de posició negativa i pessimista pel que fa a la realitat del nostre sector. Al contrari, vull finalitzar amb un missatge d'optimisme, ja que tot el que us he dit abona la necessitat d'aquest "acord marc per a l'urbanisme, l'habitatge i les infraestructures" que us he proposat.

Si hi havia alguna crítica en les meves paraules, era l'expressió sincera de les opinions d'una persona més, juntament amb moltes d'altres, que treballa i intenta fer prosperar un sector, el de la cons-

trucció, de vital importància per a les empreses i per als ciutadans del nostre país. D'algú amb responsabilitats limitades, però que no defuig, i que, per tant, és el primer a comprometre's, d'aportar tot allò que se li demani per arribar a fer realitat aquests plantejaments de consens i d'esforç mancomunat.

Com deia un recordat polític en una frase molt citada però poc aplicada, no hem de demanar-nos què és el que fa el govern per nosaltres, sinó què és el que fem nosaltres per al benestar de tots plegats.

A dret fil d'aquesta pregunta he volgut fer-vos compartir unes poques idees i reflexions. Però posant l'accent a construir, a aportar alguna cosa positiva i, per això mateix, fruit d'un optimisme assumit racionalment, optimisme que no pot sinó confirmar-se quan contemplem la magnífica realitat d'aquest Saló que avui s'inaugura.

Moltes gràcies a tots els que han fet possible aquesta realitat i moltes gràcies a tots vosaltres per la vostra atenció.

